

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ В ТРАНСПОРТНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Альсакка Басель Шарар¹

Розвиток суспільного виробництва, розширення сфер промислового використання природних ресурсів, розвиток економічних та культурних зв'язків з різними регіонами та державами, потреби обороноздатності держави не можуть бути забезпечені достатньою мірою без належного розвитку всіх видів транспорту, розвиненої транспортної мережі, високої мобільності та маневреності транспортних засобів.

Одночасно транспортне виробництво виступає й у ролі суб'єкта регульованих ринкових відносин, особливо при формуванні попиту на перевезення і розподілі їх між взаємодіючими видами транспорту, при встановленні взаємовигідних господарсько-правових відносин між транспортом і вантажовласниками, транспортом і пасажирями. В процесі розвитку суспільства змінюється роль транспорту в економіці, його зв'язок з іншими галузями виробництва, а також значення окремих видів транспортних засобів в суспільному виробництві.

Головною особливістю транспорту є те, що в результаті процесу перевезення не створюється новий продукт у вигляді особливої речі. Підприємства транспорту надають у своїй діяльності основні і додаткові послуги.

Основні послуги транспортних підприємств охоплюють внутрішні і міжнародні перевезення пасажирів, багажу і вантажів; збереження вантажів і багажу з часу їх прийняття для перевезення і до моменту видання одержувачам, якщо інше не передбачено договором; забезпечення надійності перевезень.

Додаткові послуги транспортних підприємств стосуються обслуговування пасажирів під час довготривалих перевезень доброякісною питною водою, харчуванням, задоволення інших біологічних потреб; надання умов для відпочинку і сну; бронювання квитків; сезонних знижок цін на послуги перевезення; організації індивідуальних рейсових маршрутів, чартерних рейсів; пільгового перевезення окремих категорій громадян; спеціальної охорони вантажів і багажу під час перевезень; охорони громадського порядку, особистої безпеки громадян, захисту їхніх прав, свобод і законних інтересів, запобігання і припинення правопорушень, виявлення і розкриття злочинів, розшук осіб, які їх вчинили, захисту власності від злочинних посягань під час перевезень; забезпечення культури обслуговування пасажирів; реалізація книг, періодичних видань тощо.

Продукцією транспорту є сам матеріальний процес переміщення вантажів та пасажирів, який здійснюється за допомогою транспортних засобів. В результаті транспортного процесу з перевезеними вантажами та пасажирями відбувається особлива матеріальна зміна - змінювання їх місцезнаходження в просторі і часі.

Другою особливістю транспорту є те, що виробництво і споживання являють собою єдиний та одночасний процес. Тому однією з проблем ефективної роботи транспорту стає раціональне розміщення шляхів та перевізних засобів відповідно до потреб основного виробництва. Надлишок транспортних потужностей в окремих районах не може перекрити їх нестачу в інших. Нематеріальна форма транспортної продукції та нерозривність процесу її виробництва та споживання тягнуть за собою можливості нераціональних перевезень, які тотожні браку на промисловому підприємстві. Різниця тільки в тому, що втрати від бракованої продукції на промисловому підприємстві виступають в наочному вигляді, а втрати від нераціональних перевезень - в прихованому.

¹ студ. Кіровоградський національний технічний університет

Науковий керівник: Л.М. Фільштейн, док. екон. наук, проф. Кіровоградський національний технічний університет

Третя особливість транспорту - відсутність у структурі витрат на виробництво транспортної продукції витрат на сировину, тоді як у промисловості, наприклад, витрати на сировину та напівфабрикати складають суттєву частину.

Четверта особливість транспорту - органічний зв'язок з усіма галузями матеріального та нематеріального виробництва. Для сучасного етапу науково-технічного прогресу характерне поглиблення суспільного розподілу праці та розширення кола пов'язаних між собою виробництв. Значення транспортного фактора, який забезпечує поширення виробничо-економічних, трудових, культурно-побутових та інших зв'язків, має тенденцію до постійного зростання.

П'ята особливість транспорту - пасажирський автотранспорт загального користування залишається єдиною галуззю економіки держави, в якій лише частково діє основний принцип ринкової економіки - вартість товару (послуг) повинна бути сплачена споживачем виробнику. Це пов'язано з тим, що виконуючи соціальну функцію держави, підприємства пасажирського автотранспорту перевозять окремі групи громадян за пільговими тарифами або безоплатно. При цьому виконання цієї функції для підприємств пасажирського автотранспорту супроводжується витратами (це так звані "випадаючі доходи"), які повинні компенсуватися з бюджету.

Існує ще одна особливість - при державному регулюванні тарифів на приміські та міжміські перевезення в умовах нерегульованих ринкових цін на паливно-мастильні матеріали, запчастини та шини собівартість перевезень постійно зростає. Механізм оперативного коригування тарифів відсутній. Зрозуміло, що тарифи та рівень транспортного обслуговування встановлюються згідно з конкретними політичними задачами. Тому фінансова підтримка збиткових транспортних операцій з боку державних органів управління - підтвердження цього факту. За своєю природою таке фінансування - це не дотація (субвенція), а дещо більше - плата за послуги, які

Дослідження загальних особливостей менеджменту транспорту визначає і ключові напрямки підвищення ефективності функціонування транспортних підприємств, здатних позитивно впливати на економічний розвиток країни.

А отже, діяльність транспорту у ринкових відносинах має розвиватись за такими напрямками:

- поглиблене вивчення попиту з використанням транспортних балансів регіонів;
- підвищення якості й надійності обслуговування клієнтів;
- удосконалення усього комплексу вантажно-розвантажувальних та складських робіт;
- надання інформаційних, експедиційних послуг;
- підвищення рівня договірних відносин;
- розвиток сервісних послуг;
- створення підприємств, котрі входили б до складу різних асоціацій, акціонерних товариств, орендних фірм та ін.;
- створення посередницьких фірм з постачання рухомого складу, матеріально-технічного забезпечення, маркетингу, реклами;
- поширення використання контейнерів.

Наведені вище напрямки дозволяють говорити про модернізацію та "оздоровлення" транспортної системи України.